

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**

**DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİNİN
İSTİFADƏÇİLƏRLƏ İŞ ÜZRƏ KONSEPSİYASI**

Bakı 2014

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ

Dövlət Statistika Komitəsinin 26 sentyabr 2014-cü il
tarixli 29/02s sayılı sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.

DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİNİN İSTİFADƏÇİLƏRLƏ İŞ ÜZRƏ KONSEPSİYASI

Bakı 2014

Dövlət Statistika Komitəsinin istifadəçilərlə iş üzrə konsepsiyası

Ölkənin iqtisadi, sosial həyatını xarakterizə edən rəsmi statistik məlumatların əsas istehsalçısı olan Dövlət Statistika Komitəsinin fəaliyyətinin əsas məqsədi rəsmi məlumatlarla istifadəçilərin təmin edilməsi, onların tələbatının müntəzəm olaraq ödənilməsidir. Statistikanın əhatə etdiyi sahələr müxtəlif olduğu kimi, statistik məlumatların istifadəçiləri cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrini təmsil etdiyindən fərqli maraq dairəsinə, baxışlara, məqsədlərə malikdirlər. Bu da öz əksini onların statistik məlumatlara olan tələbatının həm sahə baxımından, həm də zaman və əhatə baxımından fərqlənməsində tapır. Statistik məlumatların istifadəçilərinin əhatə dairəsi genişdir. Bura dövlət idarəetmə orqanları, kommersiya və qeyri-kommersiya təşkilatları, təhsil müəssisələri, elm təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələri, beynəlxalq təşkilatlar, fiziki şəxslər daxildir. Buna görə də statistika orqanlarının əsas vəzifəsi istifadəçilərin müxtəlif səpkili sorğuları ilə yanaşı bütün kateqoriyalardan olan istifadəçilər üçün statistik məlumatlara bərabər çıxışı təmin etməkdir.

Bu vəzifənin reallaşdırılması istifadəçilərlə bağlı düşünülmüş siyasətin, tədbirlərin həyata keçirilməsini zəruri edir. Bununla əlaqədar olaraq Komitə tərəfindən aşağıdakı istiqamətlərdə tədbirlər həyata keçirilir:

- rəsmi statistik informasiyaya çıxışın bütün istifadəçilər üçün açıqlığının təmin edilməsi;
- statistik məlumatların istifadəçilərinin statistik sahə ilə bağlı savadlılıq səviyyəsinin, məlumatlılığının artırılması;
- statistika orqanının fəaliyyəti barədə cəmiyyətdə məlumatlandırma işlərinin görülməsi ilə onun haqqında müsbət rəyin formalaşdırılması;
- müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə istifadəçilərlə işin səmərəliliyinin yüksəldilməsi, onların tələbatının daha operativ təmin olunması.

Son illərdə Dövlət Statistika Komitəsində həyata keçirilən tədbirlərin, qəbul olunmuş rəsmi sənədlərin əsas məqsədlərindən biri istifadəçilərlə bağlı işlərin təkmilləşdirilməsi, məlumatların əldə edilməsi sahəsində onlara düşən yükün azaldılması olmuşdur. Dövlət Statistika Komitəsi istifadəçilərlə bağlı fəaliyyətini təşkil edərkən bir çox qanunları və normativ-hüquqi aktları rəhbər tutur. Bura “Rəsmi statistika haqqında”, “İnformasiya əldə etmək haqqında”, “Vətəndaşların müraciətlərinə baxılması qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunları, Komitənin “Rəsmi statistik məlumatların yayılması sahəsində siyasət”i, “İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməməsi halları baş verdikdə Komitənin hərəkətlərini tənzimləyən qaydalar” və s. normativ-hüquqi aktları daxil etmək olar.

Statistika orqanlarının ən əsas vəzifəsi istifadəçilərin tələbatlarının yüksək səviyyədə keyfiyyətli məlumatlarla ödənilməsi ilə onların məmnunluğunun təmin edilməsidir.

Belə ki, “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinə uyğun olaraq rəsmi statistikanın əsas məqsədi ilkin məlumatların məxfiliyini təmin etməklə ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyəti, elmi-texniki inkişafı, ölkə, region və sahə səviyyəsində qarşılıqlı təsərrüfat əlaqələrini, struktur dəyişikliklərini və istehsalın səmərəliliyini səciyyələndirən statistik məlumatlarla idarəetmə orqanlarının, iqtisadi subyektlərin, elmi işçilərin ehtiyaclarının ödənilməsindən ibarətdir.

Bu məqsədin reallaşdırılması istifadəçilərlə bağlı işlərin düzgün təşkilini və rəsmi statistik məlumatlara azad çıxışın təmin olunmasını tələb edir. Bu məqsədlə Dövlətstatkom öz praktiki fəaliyyətində aşağıdakıları həyata keçirir:

- il ərzində Dövlətstatkom tərəfindən buraxılacaq nəşrlərin kataloqunu nəşr edir və onu həm kağız formasında, həm də internetdə yerləşdirməklə ictimaiyyəti tanış edir;
- buraxılan statistik nəşrlərlə dövlət idarəetmə orqanlarını, elmi-tədqiqat institutları və ali məktəbləri, beynəlxalq təşkilatları, müxtəlif dövlət və özəl müəssisələri tanış edir;
- statistik informasiyanı (məcmuələr, bülletenlər, ekspress məlumatlar, press-revizlər və s.) Dövlətstatkomun internet səhifəsində tam şəkildə yerləşdirir;
- bu və ya digər statistik məlumatlarla bağlı istifadəçilər tərəfindən daxil olan sorğuları qəbul edir və onlara cavab hazırlayır;
- müvafiq sahələr üzrə uzunmüddətli dövrü əhatə edən məlumat bazalarını internet səhifədə yerləşdirilir;
- statistik məlumatların istifadəçilərinin rəyinin öyrənilməsi, onların rəsmi statistikaya inam səviyyəsinin qiymətləndirilməsi, gələcək tələbatlarının müəyyən olunması üçün ölkə miqyasında müayinələr keçirir.

Statistika orqanlarının əsas vəzifəsi cəmiyyəti lazımi sosial, iqtisadi statistik məlumatlarla təmin etmək olsa da, dünya təcrübəsi göstərir ki, bu iş birtərəfli şəkildə uzun müddət aparıla bilməz. Cəmiyyətin tələbatı, gözləntiləri ilə statistik orqanların fəaliyyətinin nəticələri fərqlənə bilər. Bu baxımdan statistik məlumatların istifadəçilərinin tələbatının daha dolğun ödənilməsi, statistika orqanlarının fəaliyyətindən razılığının artırılması üçün ilk növbədə istifadəçilərlə əks əlaqə prinsipi əsasında onların tələbatının müəyyən olunması və buna uyğun fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi zərurəti yaranır ki, bu da istifadəçilər arasında sorğu keçirməklə təmin olunur.

Statistik məlumatların istifadəçilərinin sorğularının qısa zaman ərzində tam şəkildə cavablandırılması Komitə daxilində işin, sorğuların cavablandırılması mexanizminin təkmilləşdirilməsini labüd etmişdir. Statistik məlumatların

istifadəçilərinin sorğularının vaxtlı-vaxtında tam, dolğun təmin olunması məqsədilə Dövlət Statistika Komitəsi sistemi üzrə daxili elektron sənəd dövriyyəsi istifadəyə verilmişdir. Bu da işin səmərəliliyini artırmış, məlumatların təqdim edilməsi mexanizminin vahidliyini və ona mərkəzi nəzarəti təmin etmişdir.

Statistik məlumatların istifadəçiləri ilə işin əsas tərkib hissələrindən biri onların savadlılığının artırılmasıdır. Aydındır ki, istifadəçilərin heç də bütün qrupları statistik fəaliyyətlə bağlı tam biliklərə, anlayışa malik deyil. Məhz istifadəçilərin inamının yüksəldilməsini şərtləndirən amillərdən biri də onların statistika sahəsi üzrə zəruri biliklərlə təmin olunması, statistika fəaliyyətinə məxsus olan xüsusiyyətlər ilə tanış olması, statistik metod və metodologiyaya çıxışının olmasıdır. Bu məqsədlə Komitə tərəfindən aşağıdakı istiqamətlərdə tədbirlər həyata keçirilir:

- ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı, siyahıyaalmalar və digər tədbirlərin keçirilməsi ilə əlaqədar mətbuat konfranslarının keçirilməsi;
- statistik məlumatların istifadəçiləri, statistiklər və gələcəkdə bu sahədə mütəxəssis olmaq istəyən tələbələrin biliyinin artırılması üçün statistikanın ayrı-ayrı sahələri üzrə seminarların təşkil edilməsi və keçirilməsi;
- Dövlətstatkom tərəfindən işlənən və cəmiyyət tərəfindən mütəmadi olaraq tələb olunan statistik göstəricilərin izahının, onların işlənmə metodologiyası haqqında informasiyanın Komitənin internet sahifəsində yerləşdirilməsi və ona çıxışın sadələşdirilməsi.

İstifadəçilərin statistika sahəsində savadlılığının artırılmasını zəruri edən amillərdən biri də statistik məlumatların yanlış, səhv şərh edilməsi, təhrif olunması hallarının minimuma endirilməsidir. Belə hallar baş verdikdə Komitə tərəfindən atılmalı olan addımlar “İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməməsi halları baş verdikdə Komitənin hərəkətlərini tənzimləyən qaydalar”da öz əksini tapmışdır.

Statistik məlumatların istifadəçilərinin sorğularının vaxtlı-vaxtında cavablandırılması, onların məmnunluğunun təmin olunması, statistika üzrə savadlılıq səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə bağlı görülən tədbirlər istifadəçilərin Komitəyə, onun fəaliyyətinə olan inamının artmasına şərait yaradır. Statistika orqanlarının fəaliyyətinə olan inamın yüksəldilməsini şərtləndirən mühüm istiqamət məhz statistik məlumatların ölkədə baş verən sosial-iqtisadi prosesləri kəmiyyət baxımdan daha aydın, dürüst şəkildə təsvir etməsi, reallığa uyğunluğunun təmin olunmasıdır. Bu işə öz növbəsində Komitə tərəfindən statistik məlumatların istehsalı prosesinin təkmilləşdirilməsi, keçirilən müayinələrin daha çox statistik vahidlərin əhatə olunması ilə təmin olunur. Bütövlükdə Komitəyə və statistik məlumatlara olan inamın artırılması üçün aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilir:

- kütləvi informasiya vasitələrində Dövlətstatkomun fəaliyyəti ilə bağlı aktual məsələlər, Komitənin gördüyü işlər barədə məlumatların verilməsi və bu məlumatların internet səhifədə yerləşdirilməsi;
- Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən “Açıq qapı” gününün keçirilməsi;
- vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlığın təkmilləşdirilməsi üçün müvafiq şuraların və əməkdaşlıq şəbəkəsinin yaradılması, ictimai maraq kəsb edən qərarların qəbul edilməsi prosesində ictimaiyyətin iştirakının təmin edilməsi, bu məqsədlə internet səhifəsindən istifadə edilməsi;
- Dövlət Statistika Komitəsi sisteminə ictimai etimadın artırılması məqsədi ilə təbliğat işinin təşkil edilməsi, müayinələrin keçirilməsi.

Bu məqsədlə “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın təkmilləşdirilməsinə dair Dövlət Proqramı”nın icrası çərçivəsində istifadəçilərin rəsmi statistikaya inam səviyyəsinin qiymətləndirilməsi üçün ilk dəfə olaraq 2009-cu ildən başlayaraq müayinələr keçirilmişdir. Bu müayinələrin məqsədi istifadəçilərlə əks əlaqə əsasında onların tələbatını müəyyən etməklə statistik məlumatların yayılması işini təkmilləşdirmək və bununla da statistika orqanına inam səviyyəsini yüksəltmək olmuşdur. Keçirilmiş müayinələr əsasında statistik məlumat istifadəçilərinin məmnunluq və inam indeksləri hesablanmışdır. Bu müayinələrin davamı olaraq “2013-2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrası çərçivəsində 2013-cü ildə istifadəçilər arasında ilk dəfə onlayn sorğu keçirilmişdir.

Statistik məlumatların istifadəçiləri ilə bağlı işin ən son və vacib hissəsi onlarla kommunikasiyanın təşkilidir. Statistik məlumatlar istifadəçilərə aşağıdakı yayım vasitələri ilə təqdim edilir:

- kütləvi informasiya vasitələrində press-revizlər formasında məlumatların verilməsi;
- Dövlətstatkomun rəsmi internet səhifəsində məlumatların yerləşdirilməsi;
- statistik məlumatların ekspres-məlumatlar, bülletenlər və statistik məcmuələr formasında yayılması;
- poçt və elektron poçt əsasında məlumatların verilməsi;
- tərəflər arasında razılaşdırılmış məlumat mübadiləsi əsasında statistik məlumatların verilməsi;
- hüquqi və fiziki şəxslərdən daxil olmuş fərdi sorğular əsasında statistik məlumatların təqdim edilməsi;
- Dövlətstatkom tərəfindən ildə bir dəfədən az olmayaraq ölkənin sosial, iqtisadi inkişafı barədə mətbuat orqanları, maraqlı şəxslər üçün mətbuat konfranslarının təşkil olunması.

Bütün bunlar vasitəsilə statistik məlumatların daha geniş kütlə tərəfindən əldə edilməsi təmin edilir.

Son illər ölkədə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafının sürətlənməsi, bu sahədə əldə edilən nailiyyətlər öz əksini dövlət orqanlarının

fəaliyyətində də tapmışdır. Xüsusilə ölkə vətəndaşlarına xidmətin keyfiyyətinin artırılmasında, şəffaflığın təmin olunmasında bu özünü daha çox biruzə verir. Buna nümunə kimi “Elektron hökumət” portalının fəaliyyətə başlamasını göstərmək olar. “Elektron hökumət” - müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə dövlət qurumları tərəfindən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yaşayan bütün vətəndaşlara, hüquqi və fiziki şəxslərə, xarici vətəndaşlara və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə informasiya və e-xidmətlərin göstərilməsinə şərait yaradır. Digər dövlət orqanları kimi Dövlət Statistika Komitəsi də bu sistemə qoşulmuş və elektron hökumət portalı vasitəsilə aşağıdakı beş xidməti təklif edir:

- rəsmi statistik hesabatların təqdim edilməsi;
- statistik məlumatların (göstəricilərin) yenilənməsi;
- statistik məlumatların buraxılış təqviminin və mətbu məlumatların yayım təqviminin təqdim edilməsi;
- statistik məlumatların verilməsi qaydalarının pozulmasına görə inzibati cərimələrin internet vasitəsilə ödənilməsi;
- statistik nəşrlərin onlayn satışı.

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektorunun nailiyyətlərinin təcrübədə tətbiqinin əsas vasitələrindən biri Dövlətstatkomun rəsmi internet sahifəsinin təkmilləşdirilməsidir. Son illər aparılmış təkmilləşdirmələr hesabına internet sahifənin həm dizaynı yaxşılaşdırılaraq istifadəçi üçün sahifə ilə rahat iş rejimi təmin edilmiş, həm də ölkə iqtisadiyyatını xarakterizə edən daha çox statistik məlumatlarla zənginləşdirilmişdir. Xüsusilə istifadəçilərin Dövlətstatkom tərəfindən nəşr olunan məcmuələrə asan və pulsuz çıxışının təmin olunması üçün hazırlanan nəşrlərin elektron versiyaları internet sahifədə yerləşdirilərək bütün kateqoriyadan olan istifadəçilər üçün bərabər istifadə imkanı yaradılmışdır.

Hədəflər

Son illər statistik məlumat istifadəçiləri ilə bağlı görülən işlər, onların məlumatlara çıxışının asanlaşdırılması sahəsində əldə edilən müsbət nəticələrlə yanaşı Dövlətstatkom qarşısında müasir dövrün tələblərindən irəli gələn yeni vəzifələr dayanır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2012-ci il tarixli, 800 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası 2020-ci ilədək olan dövr ərzində ölkədə davamlı iqtisadi artım və yüksək sosial rifah, səmərəli dövlət idarəetməsi və qanunun aliliyi, insanların bütün hüquq və azadlıqlarının tam təmin olunması və vətəndaş cəmiyyətinin ölkənin ictimai həyatında fəal statusu ilə səciyyələnən inkişaf mərhələsinə nail olunmasını başlıca strateji məqsəd kimi qarşıya qoymuşdur. Konsepsiyasının yerinə yetirilməsində əldə olunan nailiyyətlərin geniş ictimaiyyətə çatdırılması

işinin səmərəli, vaxtlı-vaxtında həyata keçirilməsi Dövlətstatkomun statistik məlumatların istifadəçiləri ilə bağlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsini daha da zəruri edir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq statistik məlumatların istifadəçiləri ilə işin təkmilləşdirilməsi, müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə statistik məlumatlarla təminatın daha da yaxşılaşdırılması və istifadəçilərin rahatlığına yönəldilmiş statistik məlumatların yayılmasını təmin etmək üçün Dövlətstatkom tərəfindən qarşıdakı dövrdə aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur:

- kütləvi informasiya vasitələri ilə əlaqələrin daha da genişləndirilməsi;
- “Elektron hökumət” portalı vasitəsilə təklif olunan xidmətlərin çeşidinin artırılması;
- statistik məlumatların istifadəçilərinin məmnunluğunun öyrənilməsi, əks əlaqənin təmin edilməsilə onların tələbatının müəyyən edilməsi üçün aparılan müayinələrin təkmilləşdirilməsi;
- Dövlətstatkomun fəaliyyətinin işıqlandırılması üçün müxtəlif sərgi və tədbirlərdə iştirak etmək;
- ayrı-ayrı istifadəçi qruplarına fərdi yanaşma üsulunun tətbiq edilməsi və yeni istifadəçilərin cəlb edilməsi;
- yeni yayım formatlarının tətbiqi, istifadəçilər üçün Komitənin rəsmi internet sahifədə yerləşdirilmiş məlumat bazasının bütün göstəriciləri üzrə interaktiv olaraq çoxölçülü cədvəllərin hazırlanması imkanlarının yaradılması;
- informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə istifadəçilərə statistik məlumatlardan istifadənin öyrədilməsi;
- coğrafi informasiya sisteminin statistika sahəsində tətbiqinin daha da təkmilləşdirilməsi;
- Dövlətstatkomun rəsmi internet sahifəsi vasitəsilə istifadəçilərin seçimi ilə müəyyən edilən statistik məlumatların tematik xəritələr vasitəsilə vizuallaşdırılmasının təmin edilməsi.